

แผนแม่บท

16

เศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเอง ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

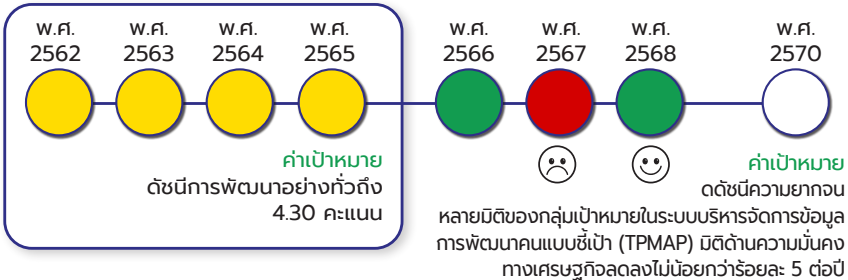

ถึงแม้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลให้รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเร่งดำเนินการให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก พร้อมทั้งการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการเพิ่มศักยภาพให้กลุ่มประชากรรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 40 ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

**ตารางสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)
และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)**

Y2	ชื่อเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ปี 2570
160001	รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี

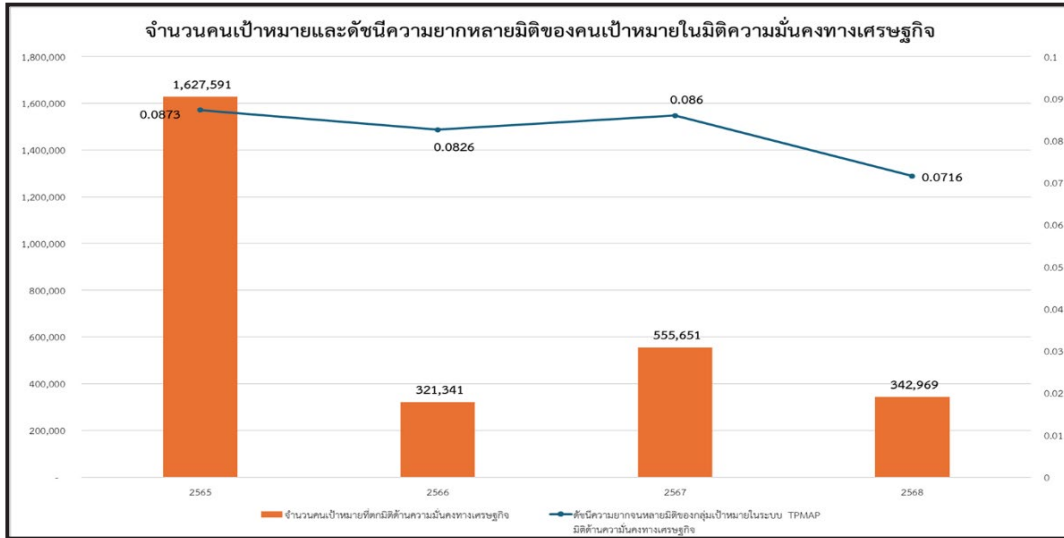
Y1	ชื่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อย	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ปี 2570
160101	ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น	ผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี
160201	ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	อัตราการขยายตัวของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี
160202	กลุ่มประชากรรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	สัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 40 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 40 ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ในปี 2570

เป้าหมาย
ระดับประเด็น
แผนแม่บทฯ
รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้น
อย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง
Y2 160001

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ* (ร้อยละต่อปี)				
160001	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2566	พ.ศ. 2567			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) ลดลง ร้อยละ 5.38 (0.0826)	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.12 (0.0860)	(ข้อมูล พ.ศ. 2568) ลดลง ร้อยละ 16.74 (0.0716)	ลดลง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5	ลดลง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)	ไม่สามารถเปรียบเทียบ สถานการณ์การพัฒนาได้ เนื่องจากสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เป็นข้อมูลปีฐาน	แย่ง ร้อยละ 176.46 ☹️	ดีขึ้น ร้อยละ 506.79 😊		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2568 เทียบกับ ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				สูงกว่าค่าเป้าหมาย โดยคิดเป็นร้อยละ 334.88 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 334.88 ของค่าเป้าหมาย บรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดไว้

* หมายเหตุ : ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่มีค่า**ลดลง** **สะท้อนสถานการณ์**ที่ดีขึ้น

รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) ของกลุ่มเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ข้อมูล พ.ศ. 2568) พบว่า ดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) ของกลุ่มเป้าหมายในระบบ TPMAP มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจลดลงร้อยละ 16.74 (0.0716) และเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า พ.ศ. 2567 (ข้อมูล พ.ศ. 2567) ที่มีค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.12 สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 506.79 ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568 และ พ.ศ. 2570 ซึ่งมีค่าเป้าหมายเดียวกัน (ลดลงไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 ต่อปี) พบว่า มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 334.88 ของค่าเป้าหมาย **ซึ่งส่งผลให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (สีเขียว)**

ที่มาของข้อมูล : ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

ความท้าทายในการทำให้ รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง อาทิ ความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ส่งผลทำให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาและยกระดับทักษะของแรงงานให้ทันต่อความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้กลุ่มที่เข้าถึงได้เปรียบทางเศรษฐกิจ ขณะที่กลุ่มที่เข้าไม่ถึงอาจถูกทิ้งไว้ข้างหลัง อาจทำให้บางอาชีพต้องตกงาน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นท้าทายจากระดับหนี้สาธารณะและหนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพทางการคลังของประเทศในระยะยาว โดยมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและทักษะของประชาชนผู้มีรายได้น้อยและผู้ประกอบการรายย่อยในการใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มสำหรับการประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในกระบวนการผลิต และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับมาตรฐานสินค้า เพื่อเพิ่มโอกาสในการมีรายได้สูงขึ้น นอกจากนี้ การให้ความรู้ด้านการเงินและการบริหารหนี้สำหรับประชากรที่มีรายได้น้อย โดยส่งเสริมการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เน้นการแก้ปัญหาหนี้ การวางแผนทางการเงิน การออม การลงทุนในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทางการเงิน รวมถึงการเข้าถึงฐานข้อมูลมาตรการช่วยเหลือและข้อมูลการบริหารหนี้และการบริหารทางการเงิน เพื่อยกระดับรายได้ให้มีความมั่นคงและยั่งยืน และการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถผู้ประกอบการด้วยการใช้การเล่าเรื่องเกี่ยวกับแหล่งที่มาและคุณค่าของสินค้า โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสินค้าเกษตรและสินค้าแปรรูปทางการเกษตร

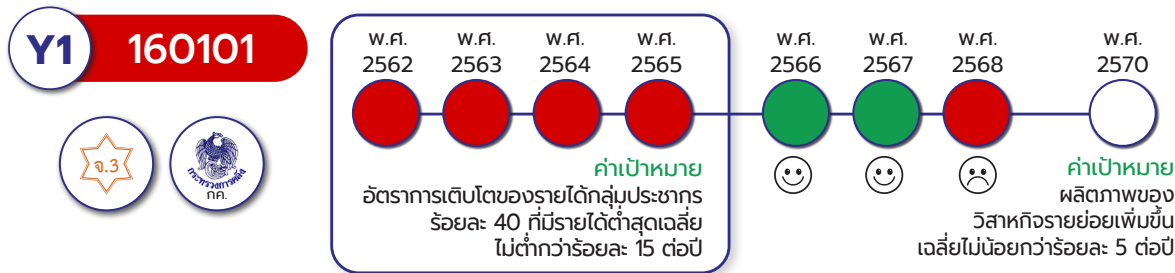

160101

แผนแม่บทย่อย : การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

เป้าหมาย
แผนแม่บทย่อย

**ศักยภาพและขีดความสามารถ
ของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น**

**หมายเหตุ : เป้าหมาย 160101 สถานการณ์ พ.ศ. 2562 - 2568 พิจารณาจากผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อย ทั้งนี้ ด้วยตัวชี้วัดดังกล่าวมีการปรับปรุงข้อมูลย้อนหลัง ส่งผลให้ สถานการณ์ที่แสดงไว้บนนั้น ๆ อาจมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากที่ปรากฏให้เห็นในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2562 - 2567

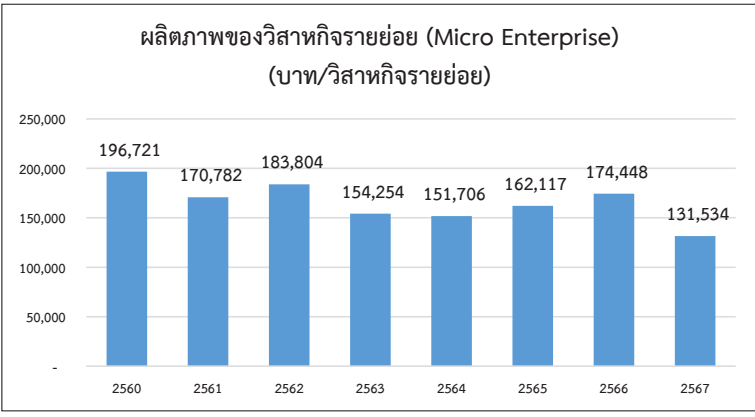
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	ผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อย (เฉลี่ยร้อยละ)				
160101	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2566	พ.ศ. 2567			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2565) ขยายตัว ร้อยละ: 6.86 (162,117 บาท/วิสาหกิจ รายย่อย) (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ วิสาหกิจรายย่อยอยู่ที่ 442,124 ล้านบาท ต่อจำนวนวิสาหกิจรายย่อย 2,727,186 ราย)	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) ขยายตัว ร้อยละ: 7.61 (174,448 บาท/วิสาหกิจรายย่อย) (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ วิสาหกิจรายย่อยอยู่ที่ 477,906 ล้านบาท ต่อจำนวนวิสาหกิจรายย่อย 2,739,530 ราย) (revised)**	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) หดตัว ร้อยละ: 24.6 (131,534 บาท/วิสาหกิจรายย่อย) (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ วิสาหกิจรายย่อยอยู่ที่ 361,775 ล้านบาท ต่อจำนวน วิสาหกิจรายย่อย 2,750,444 ราย)	เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า ร้อยละ: 5	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ: 5 ต่อปี
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)	ดีขึ้น ร้อยละ: 515.55 😊	ดีขึ้น ร้อยละ: 10.84 😊	แย่ลง ร้อยละ: 423.42 😞		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2568 เทียบกับ ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)			(พ.ศ. 2566 - 2568) หดตัว เฉลี่ยร้อยละ: 3.38	ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยคิดเป็นร้อยละ: 492.01 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ -169.94 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในระดับวิกฤติ ในการบรรลุเป้าหมาย

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น พิจารณาจากผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อย โดยคำนวณจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจรายย่อยต่อจำนวนวิสาหกิจรายย่อยทั้งหมด จัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ข้อมูล พ.ศ. 2567) พบว่าผลิตภาพวิสาหกิจรายย่อยมีอัตราการหดตัวถึงร้อยละ 24.6 (131,534 บาท/วิสาหกิจรายย่อย) และเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า พ.ศ. 2567 (ข้อมูล พ.ศ. 2566) ที่มีอัตราการขยายตัวคิดเป็นร้อยละ 7.61 (174,448 บาท/วิสาหกิจรายย่อย) สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาแย่ลง คิดเป็นร้อยละ 423.42 ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568 (เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5) พบว่า มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ

492.01 ของค่าเป้าหมาย ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 (เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี) พบว่า ผลผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อยเฉลี่ย ใน พ.ศ. 2566 – 2568 หดตัวถึงร้อยละ 3.38 โดยมีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ -169.94 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย (สีแดง)**

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2568 โดยภาพรวมหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งและเติบโตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้การขับเคลื่อนด้วยโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) โดยมีโครงการเพื่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (โครงการสำคัญ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 อาทิ (1) โครงการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากกลุ่มเกษตรกรผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวอินทรีย์ภายใต้การใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน ที่ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่เป้าหมายโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการผลิตและแปรรูปข้าวอินทรีย์ตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG และส่งเสริมชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน (2) โครงการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภายใต้การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งเป็นการยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่ามันสำปะหลังในจังหวัดอุดรธานีและหนองบัวลำภู โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้กับการผลิต พร้อมทั้งนำแห่งมันสำปะหลังเหลือทิ้งมาแปรรูปเป็นถ่านอัดแท่งและน้ำส้มควันไม้ เพื่อสร้างรายได้ใหม่ ลดต้นทุน และพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางโมเดลเศรษฐกิจ BCG (3) โครงการยกระดับภูมิปัญญาการผลิตเส้นไหม และการเพิ่มมูลค่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลพลอยได้จากการผลิตไหมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ที่มุ่งยกระดับการผลิตและแปรรูปไหมในจังหวัดอุดรธานีและหนองบัวลำภู โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสาวไหมกึ่งอัตโนมัติ และโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างรายได้ให้เกษตรกร พัฒนาชุมชนต้นแบบ

160101

เศรษฐกิจฐานราก และลดความเหลื่อมล้ำภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ซึ่งทั้ง 3 โครงการดังกล่าวเป็นของ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

นอกจากนี้ จากการติดตามข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2567 หน่วยงานให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย โดยอาศัยความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ตลอดจนการยกระดับทักษะของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยให้เข้มแข็งผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ และพัฒนาขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายในการทำให้ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้นมีประเด็นที่สำคัญ อาทิ ผู้ประกอบการรายย่อยขาดองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพัฒนามาตรฐานสินค้า ตลอดจนการแปรรูปวัตถุดิบเพื่อเพิ่มมูลค่า และการนำเทคโนโลยีมาใช้ รวมถึงการขาดโอกาสในการเข้าถึงตลาด เนื่องจากสินค้าไม่ได้รับการยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งทำให้ไม่สามารถยกระดับศักยภาพและความสามารถของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาในการขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การผลิตและการดำเนินงานยังคงอยู่ในวงจำกัดและมีต้นทุนสูง ส่งผลให้ผลผลิตและบริการที่ออกมาไม่สามารถเข้าถึงช่องทางตลาดที่หลากหลาย และครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ ทำให้ขาดโอกาสในการแข่งขันและพัฒนาศักยภาพโดยรวม นอกจากนี้ยังมีความไม่ยั่งยืนของกลไกการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการ ทำให้การบริหารจัดการองค์กร การกระจายผลประโยชน์ หรือการสร้างอำนาจต่อรองในตลาดเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการจะทำให้ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น บรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการพัฒนาและยกระดับองค์ความรู้ผู้ประกอบการรายย่อย ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมกระบวนการผลิตเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับมาตรฐานสินค้า ที่สอดคล้องกับอุปสงค์ของตลาด อาทิ การแปรรูปวัตถุดิบเกษตรขั้นต้นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงและการยกระดับมาตรฐาน GAP หรือ GMP ควบคู่กับ การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลและกลไกทางการเงิน โดยการจัดตั้งกองทุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรและการพัฒนาแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ชุมชน รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ในลักษณะหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการรายย่อยเข้าสู่ระบบห่วงโซ่อุปทานสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นการเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบต้นน้ำแก่อุตสาหกรรมแปรรูปหรือธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ การส่งเสริมระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางธุรกิจ ดังเช่นการบริหารจัดการของเสียเป็นศูนย์ (Zero Waste) และการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพื่อสร้างจุดขายที่แตกต่าง อาทิ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการสร้างแบรนด์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทย่อย : การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไก ที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมาย แผนแม่บทย่อย

ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

Y1
160201

W.ศ.
2562

W.ศ.
2563

W.ศ.
2564

W.ศ.
2565

W.ศ.
2566

W.ศ.
2567

W.ศ.
2568

W.ศ.
2570

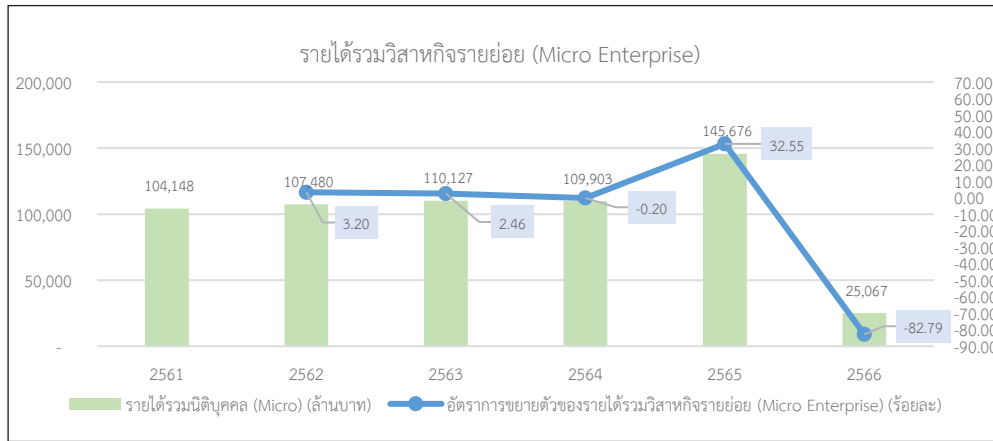
ค่าเป้าหมาย
อัตราการเติบโตของ
มูลค่าเศรษฐกิจฐานราก
ของมูลค่าสินค้า OTOP เฉลี่ยเพิ่มขึ้น
อย่างน้อยร้อยละ 30 ของปีฐาน

ค่าเป้าหมาย
อัตราการขยายตัว
ของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อย
ไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี

ตัวชี้วัด :	อัตราการขยายตัวของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อย (ร้อยละต่อปี)				
160201	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2566	พ.ศ. 2567			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2564) หดตัว ร้อยละ 0.20 (109,903 ล้านบาท)	(ข้อมูล พ.ศ. 2565) ขยายตัว ร้อยละ 32.55 (145,676 ล้านบาท)	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) หดตัว ร้อยละ: 82.79 (25,067 ล้านบาท)	ขยายตัว ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 4	ขยายตัว ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 4 ต่อปี
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)	แย้ง ร้อยละ 108.26 	ดีขึ้น ร้อยละ 16,102.64 	แย้ง ร้อยละ 354.36 		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2567 เทียบกับ ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)			(พ.ศ. 2566 - 2568) หดตัว รวมร้อยละ 50.44	ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยคิดเป็นร้อยละ 2,069.75 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ -252.23 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในระดับวิกฤติ ในการบรรลุเป้าหมาย

ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อย จัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสถานการณ์ พ.ศ. 2568 (ข้อมูล พ.ศ. 2566) พบว่า รายได้รวมวิสาหกิจรายย่อยหดตัวถึงร้อยละ 82.79 (25,067 ล้านบาท) และเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า พ.ศ. 2567 (ข้อมูล พ.ศ. 2565) ที่มีการขยายตัวคิดเป็นร้อยละ 32.55 (145,676 ล้านบาท) สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาแย่ง คิดเป็นร้อยละ 354.36 ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568 (ขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ 4) พบว่า มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 2,069.75 ของค่าเป้าหมาย ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 (ขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี) พบว่า อัตราการขยายตัวสะสมของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อย ใน พ.ศ. 2566 - 2568 หดตัวถึงร้อยละ 50.44 โดยมีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ -252.23 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย (สีแดง)

160201

ที่มาของข้อมูล : ข้อมูลงบการเงินนิติบุคคลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และประมวลผลข้อมูลโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2568 โดยภาพรวมหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมุ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก ทั้งด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ การพัฒนาศักยภาพการผลิต การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ การเชื่อมโยงความร่วมมือทางการค้าอนุภูมิภาค รวมถึงการสร้างโอกาสทางการตลาด โดยมีโครงการเพื่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (โครงการสำคัญ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 คือ โครงการส่งเสริมตลาดสินค้าอัตลักษณ์เมืองใต้ เชื่อมโยงการค้าโลก ปี 2568 ของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยเป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับเกษตรกร ผู้ประกอบการฐานราก ผู้ประกอบการ SMEs, Micro SMEs รวมถึงผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ให้มีความรู้ สามารถแข่งขันได้ รวมถึงสร้างโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาดรูปแบบใหม่ ๆ และสร้างเครือข่ายทางการค้า รวมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าอัตลักษณ์ สินค้าเด่น ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย นอกจากนี้ จากการติดตามข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2567 หน่วยงานให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายทางการตลาดของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก รวมถึงการเพิ่มทักษะให้กับผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายในการทำให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเด็นด้านการปรับตัวของผู้ประกอบการด้านทักษะในการวางแผนจัดการความเสี่ยงและการเตรียมพร้อมจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสด้านช่องทางการตลาดออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมสำหรับลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์สำหรับเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการจะทำให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาแพลตฟอร์มทางการตลาดโดยเฉพาะการขยายตลาดเข้าสู่แพลตฟอร์มออนไลน์และพัฒนากลยุทธ์การตลาด อาทิ การเล่าเรื่องเกี่ยวกับแหล่งที่มาและคุณค่าของสินค้า การวางแผนจัดการความเสี่ยง การพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมในการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาด มาตรการควบคุมมาตรฐานและราคาสินค้านำเข้าเพื่อป้องกันการกีดราคาสินค้าท้องถิ่น ขยายการส่งออกสินค้าเชื่อมโยงตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น อัญมณี เครื่องประดับ และสินค้าเกษตรและสินค้าแปรรูปทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิและน้ำตาล เป็นต้น

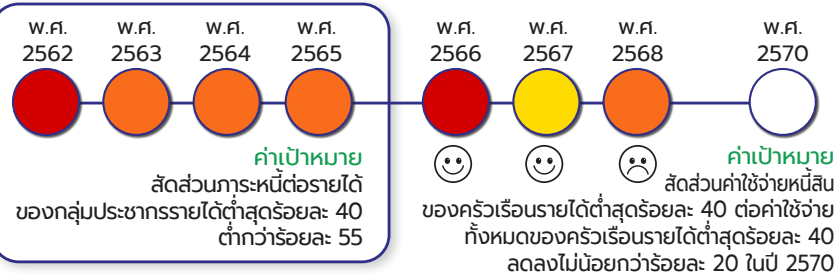
160202

แผนแม่บทย่อย : การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมาย แผนแม่บทย่อย

กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40
มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สิน
ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

Y1 160202

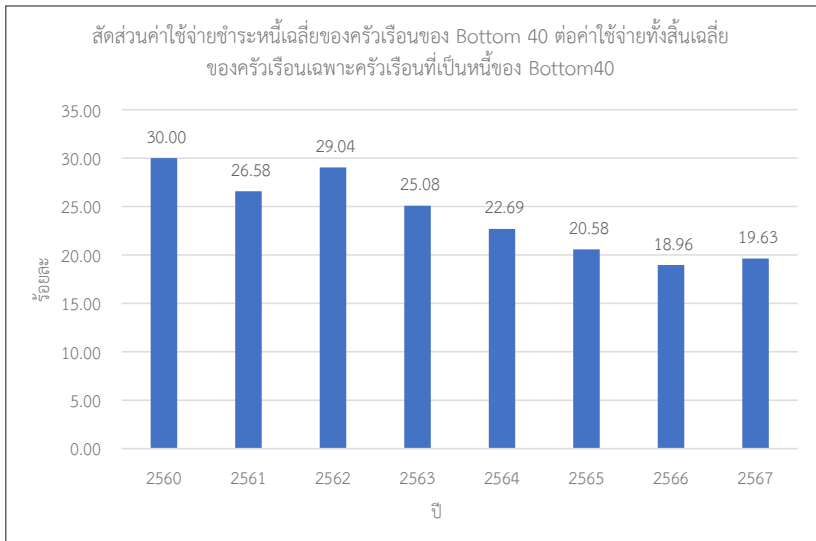
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	สัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 (ร้อยละ)				
160202	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2566	พ.ศ. 2567			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2565) ลดลง ร้อยละ 9.30 (ร้อยละ 20.58) <small>(ค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 อยู่ที่ 3,278 บาท/ครัวเรือน/เดือน ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 อยู่ที่ 15,926 บาท/ครัวเรือน/เดือน)</small>	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) ลดลง ร้อยละ 7.88 (ร้อยละ 18.96) <small>(ค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 อยู่ที่ 3,324 บาท/ครัวเรือน/เดือน ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 อยู่ที่ 17,533 บาท/ครัวเรือน/เดือน)</small>	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.58 (ร้อยละ 19.63) (ค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 อยู่ที่ 3,239 บาท/ครัวเรือน/เดือน ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 อยู่ที่ 16,496 บาท/ครัวเรือน/เดือน)	ลดลง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 4	ลดลง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)	ดีขึ้น ร้อยละ 2.45 😊	ดีขึ้น ร้อยละ 15.27 😊	แย่ลง ร้อยละ 145.2 😞		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2568 เทียบกับ ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)			(พ.ศ. 2566 - 2568) ลดลงสะสมรวม ร้อยละ 13.61	ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยคิดเป็นร้อยละ 89.39 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 68.04 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในระดับเสี่ยง ในการบรรลุเป้าหมาย

กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจาก สัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ข้อมูล พ.ศ.2567) พบว่า มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 (ร้อยละ 19.63) และเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า พ.ศ. 2567 (ข้อมูล พ.ศ. 2566) ที่มีสัดส่วนลดลงอยู่ที่ร้อยละ 7.88 สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาแย่ลง คิดเป็นร้อยละ 145.2 ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2568 (ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 4) พบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 89.39

ของค่าเป้าหมาย ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 (ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20) พบว่า อัตราการลดลงสะสมของสัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ใน พ.ศ. 2566 – 2568 คิดเป็นร้อยละ 13.61 โดยมีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 68.04 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (สีส้ม)

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2568 โดยภาพรวมหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมุ่งให้ความสำคัญการสร้างองค์ความรู้ต่อการจัดการหนี้สินและการบริหารการเงิน รวมถึงการสร้างรายได้ อาทิ การส่งเสริมการบริหารจัดการหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมทักษะทางการเงินเพื่อบริหารจัดการหนี้สิน ผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ บูรณาการการจัดการหนี้สินตามฐานศักยภาพครัวเรือนและชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการหนี้ของกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก อย่างไรก็ตาม เป้าหมายนี้ไม่มีโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (โครงการสำคัญ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

นอกจากนี้ จากการติดตามข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2567 หน่วยงานให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมอบรมหรือสัมมนาโดยผู้เชี่ยวชาญที่สามารถช่วยให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับด้านการเงิน การออม และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ โดยสนับสนุนการสร้างงานและกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ การเรียนรู้ให้ทันกับเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนไป อาทิ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มทักษะอาชีพ การทำตลาดออนไลน์ในแพลตฟอร์มที่ทันสมัย

160202

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อ**บรรลุเป้าหมาย**

ความท้าทายในการทำให้กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สิน ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีประเด็นที่สำคัญ อาทิ **การขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเกี่ยวกับการบริหารหนี้และการบริหารการเงิน**สำหรับประชากรกลุ่มรายได้ต่ำเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงบริการทางการเงินและการบริหารหนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว **การขาดองค์ความรู้ทางการเงิน** อาทิ การขาดความรู้วิธีการจัดการรายรับ-รายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และการขาดการเข้าถึงข้อมูลและเครื่องมือเกี่ยวกับมาตรการช่วยเหลือหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงิน รวมถึง**การขาดการมีรายได้ที่มั่นคง** อาทิ การเข้าไม่ถึงมาตรการในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ และการเพิ่มทักษะ รวมถึงองค์ความรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ให้ผู้มีรายได้น้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อ**บรรลุเป้าหมาย**

ในการจะทำให้กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สิน ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการ **การให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเกี่ยวกับการบริหารหนี้และการบริหารการเงินสำหรับประชากรกลุ่มรายได้น้อย** อาทิ การสร้างและส่งเสริมเครื่องมือดิจิทัลที่เน้นการแก้ปัญหาหนี้ โดยใช้แอปพลิเคชันการจัดการหนี้ เน้นการใช้งานง่ายสำหรับการบริหารทางการเงิน การบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้รู้ถึงสถานะทางการเงิน **การให้องค์ความรู้ทางการเงิน** อาทิ การให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน การออม การลงทุนในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทางการเงิน การเข้าถึงฐานข้อมูลมาตรการการช่วยเหลือและข้อมูลการบริหารหนี้และการบริหารทางการเงิน รวมถึงการเข้าถึงองค์ความรู้พื้นฐานด้านการเงินและการออม ในการบริหารจัดการหนี้สินของกลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อย **การส่งเสริมอาชีพเพื่อยกระดับรายได้ให้มีความมั่นคง** อาทิ การพัฒนาทักษะ โดยจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างรายได้ และส่งเสริมการต่อยอดทางอาชีพ เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้มีรายได้น้อยในระยะยาวได้

